

LWK 16-04
Generale Synode april 2016

Voortgangsrapportage Evaluatie Permanente Educatie

1. Inleiding

In 2012 is na een lang voortraject de generale regeling voor de permanente educatie (PE) door de generale synode vastgesteld. Een jaar eerder al (november 2011) was de invoering van de PE door de synode goedgekeurd. Wel riep de nieuwe regeling voor de PE zoals neergelegd in de generale regeling veel vragen op bij de leden van de synode. Om die reden besloot de synode de besluitvorming over de generale regeling uit te stellen, na een toezegging van het moderamen dat aan een aantal bezwaren van de synode tegemoet gekomen zou worden. Tegen deze achtergrond zegde de scriba aan de synode toe dat de PE "te zijner tijd" geëvalueerd zal worden.

Op grond van de ervaringen in de eerste drie jaar heeft de Commissie voor de Permanente Educatie besloten in 2015 een begin te maken met de toegezegde evaluatie. Deze evaluatie heeft alleen betrekking op het derde onderdeel, de voortgezette nascholing. Daarmee is het mogelijk om, zo nodig, de organisatie van PE bij aanvang van de tweede cyclus (sept 2017- juli 2022) bij te stellen.

Met deze voortgangsrapportage wil de commissie de Generale Synode in de vergadering van april informeren over de voortgang en eerste bevindingen van deze evaluatie. Dit met het oog op een definitieve evaluatie en besluitvorming in de Generale Synode van november 2016.

2. Opzet van de evaluatie

Het doel van de evaluatie is na te gaan of de Permanente Educatie voldoet. Kort gezegd komt dat neer op de volgende vragen:

1. In hoeverre volgen de predikanten en kerkelijk werkers voor wie de PE bedoeld is ook daadwerkelijk het PE-programma? (Deelname)
2. Sluit de inhoud van het PE-aanbod voldoende aan bij de wensen / behoeften van predikanten en kerkelijk werkers. (Kwaliteit)
3. Is de PE goed georganiseerd? (Systematiek)

De evaluatie is nog in volle gang. De eerste resultaten omvatten:

- Kwantitatieve informatie over deelvraag 1
- Kwantitatieve informatie over het beschikbare aanbod (deelvraag 2)
- Kwalitatieve informatie over deelvragen 2 en 3.

De tussenresultaten van deelvragen 2 en 3 zijn met name verkregen uit ontvangen feedback van predikanten op de PE. Deze resultaten zullen in de komende maanden getoetst worden in een kwantitatief onderzoek onder predikanten en proponenten.

3. Voorlopige bevindingen

3.1 Deelname

Op basis van de deelname aan het aanbod van de PThU kunnen we concluderen dat van de kerngroep van circa 1300 *gemeentepredikanten* (beginnende en vertrekkende predikanten niet meegeteld) eind 2015 62% deelneemt aan de PE. Voor de groep predikanten die binnen deze cyclus met emeritaat gaan ligt dit percentage duidelijk lager. Op basis van deze tussenstand na drie van de vijf jaar is onze inschatting dat uiteindelijk 80-90% van deze kerngroep van gemeentepredikanten aan de PE zal hebben deelgenomen.

Het aantal *kerkelijk werkers* dat in aanmerking komt voor de PE is onzeker. Dit heeft voornamelijk te maken met onvolledige registratie van hun gegevens. Van de kerkelijk werkers die op grond van de gegevens in het register in principe in aanmerking komen, heeft 40% nascholingsactiviteiten geregistreerd in het zogenoemde Extranet (voor predikanten en kerkelijk werkers). Omdat we een achterstand constateren bij het registreren van nascholingsactiviteiten gaan we ervan uit dat de daadwerkelijke deelname aan de PE een stuk hoger ligt. Bij de presentatie van de volledige evaluatiegegevens in november komen we hier op terug.

In de periode van het studieverlof oude stijl werd volgens inschatting van de PThU door circa een derde van de predikanten deelgenomen aan het postacademisch onderwijs. Dit percentage ligt dicht bij het aantal predikanten dat in de vijf jaar voorafgaand aan de invoering van de PE een declaratie indiende bij de Centrale Kas in het kader van het studieverlof, namelijk 25%. Als we dit afzetten tegen de deelname aan de PE op dit moment, kunnen we als tussenresultaat concluderen dat de PE met betrekking tot de deelname aan georganiseerde nascholing het beoogde effect van een grotere deelname heeft gehad.

3.2 Kwaliteit en geschiktheid van het gevolgde cursusaanbod

In de jaren 2013 en 2014 beoordeelde circa een kwart van de deelnemers aan het aanbod van de PThU de cursussen als uitstekend en circa 65% als goed (dit omvat het zogenoemde *aangestuurde aanbod*). Naast deze evaluatie krijgen we uit het kwalitatieve onderzoek ook kritische geluiden op het aanbod. We zullen nader moeten toetsen in een representatief onderzoek onder predikanten of dit incidenten zijn of dat de kritiek breder leeft.

Over de kwaliteit van het *open erkende aanbod* is weinig bekend: het benaderen van de opleiders blijkt geen doen, vanwege het grote aantal daarvan. De (ervaren) kwaliteit van dit aanbod zal daarom nader onderzocht worden in het geplande kwantitatieve onderzoek. Over de waardering voor het eigen PE-aanbod van het Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie (PCTE) zijn wel gegevens bekend. Over het jaar 2015 was de gemiddelde waardering een 8.

Een vervolgvraag die nog beantwoord moet worden is of het aanbod past bij de nascholingsvragen van predikanten en kerkelijk werkers. Het is immers denkbaar dat zij wel tevreden zijn over de gevolgde cursussen, maar liever andere cursussen of trainingen hadden gevolgd. Ook komt in het vervolgonderzoek de vraag aan de orde of het aanbod voldoende tegemoet komt aan de bij de kerntaken behorende competenties die de Commissie heeft beschreven in het accreditatiekader voor de PE.

3.3 De systematiek

Zoals hiervoor is aangegeven blijkt de registratie van de punten in het Extranet niet vlekkeloos te verlopen. We zullen onderzoeken hoe dit verbeterd kan worden. Ook is gebleken dat het bijhouden van de puntenregistratie en de opzet van met name het open erkende aanbod veel werk oplevert voor het PCTE. De vraag is of de hiermee gepaard gaande inspanningen in verhouding staan tot de opbrengsten.

Ook voor de predikanten en kerkelijk werkers levert het volgen van de PE een administratieve last op. In het geplande kwantitatieve onderzoek zullen we nagaan in hoeverre dit de waardering van / deelname aan de PE beïnvloedt.

Uit de beschikbare informatie blijkt ook dat het aanbod vaak als te versnipperd wordt ervaren: veel losse cursus- en studiedagen. De spreiding van cursussen over losse dagen levert problemen op voor de planning van met name predikanten. Het grote aanbod aan studiedagen doet de vraag rijzen of daarmee het ontwikkelen van competenties wel voldoende is gediend.

Tenslotte zijn er vanuit classicale vergaderingen signalen over het achterblijven van scholingsplannen. Al deze onderwerpen worden in het vervolgonderzoek nader onderzocht.

3.4 Vergelijking met anderen

We hebben ook gekeken hoe anderen het doen. Andere beroepsgroepen (als artsen en advocaten) kennen een redelijk dwingende vorm van permanente educatie. Voor zover we op dit moment kunnen nagaan is de omvang van deze educatie (de jaarlast) flink lager dan in ons systeem van PE.

Ook is een ronde gemaakt langs andere Nederlandse kerkgenootschappen. Dat er weerstand is bij predikanten tegen een 'dwingend karakter' van de PE wordt herkend. Het beste lijkt de PE te werken (wat betreft draagvlak) wanneer predikanten elkaar intensief kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld tijdens een studiereis of een 'Summer school'.

Ook is er informatie beschikbaar van andere Europese kerken. Uit een congres¹ eind 2015 in Straatsburg bleek dat permanente educatie voor predikanten standaard is, al verschilt de uitvoering sterk. Conclusies van het congres waren onder meer dat binnen de permanente educatie meer aandacht zou moeten zijn voor het inzicht dat deelnemers aan de PE subject zijn van hun eigen leerprocessen en dat docenten en deelnemers samen en van elkaar leren.

4. Gedachten over aanpassing Permanente Educatie

Een kwantitatief onderzoek dat in de komende maanden zal plaatsvinden onder predikanten en kerkelijk werkers zal de huidige gegevens nog kunnen verfijnen en nuanceren. Op grond daarvan kunnen we in november een meer onderbouwde rapportage aan de synode voorleggen. Tegelijkertijd geeft de reeds verzamelde informatie al veel inzicht in de huidige praktijk. Daarnaast dwingen de nieuwe toekomstvisie van de synode en de daaruit voortvloeiende beleidsplannen van de dienstenorganisatie ook tot een kritische evaluatie van bestaande praktijken met het oog op de nieuwe organisatie. Met dat in het achterhoofd willen we een aantal gedachten in het verdere verloop van de evaluatie toetsen. Daarbij hanteren we een drietal richtinggevende uitgangspunten (gebaseerd op de voorlopige opbrengst van de evaluatie en de verwachtingen met betrekking tot wijzigingen binnen de dienstenorganisatie):

- a. **Meer focus.** Permanente educatie is niet het verzamelbegrip voor alle studie die een predikant of kerkelijk werker onderneemt. Het gaat bij de PE om het actief bezig zijn met het onderhouden van de eigen professionaliteit, gegeven de uitdagingen waarvoor de kerk zich gesteld weet.
- b. **Meer eigen regie.** Hoe geven we meer ruimte aan het inzicht dat deelnemers aan de PE subject zijn van hun eigen leerprocessen. Het leren is daarin eigendom van de lerende. Het is van belang dat men als deelnemer aan de PE zelf bepaalt wat men leert en daarom moet men een eigen leerproces kunnen uitstippelen.
- c. **Meer eenvoud.** Is het mogelijk, in overeenstemming met wat daarover geschreven is binnen de toekomstvisie van de kerk (eenvoudiger inrichting) en het beleidsplan van de dienstenorganisatie (eenvoud in organisatie, structuur en werkprocessen van de gehele organisatie), de systematiek van de PE te vereenvoudigen.

Vergelijkend onderzoek laat zien dat de omvang van de PE voor predikanten en kerkelijk werkers aanzienlijk groter is dan die voor andere beroepsgroepen en in protestantse kerken buiten Nederland. We verkennen de gedachte de huidige onderverdeling van drie delen (aangestuurd, open erkend en vrij deel) om te vormen tot twee delen: een beperkt verplicht deel en een groter facultatief deel. Binnen dit verplichte deel kan dan inhoudelijk meer focus aangegeven worden, terwijl het facultatieve deel meer ruimte geeft voor eigen regie.

¹ Met 42 vertegenwoordigers van protestantse kerken uit 13 Europese landen.

Met deze voortgangsrapportage wil de commissie voor de Permanente Educatie u informeren over de start en voortgang van de eerste evaluatie van de Permanente Educatie. Naast positieve aspecten levert de evaluatie ook inzichten op die aanleiding zouden kunnen geven met ingang van de tweede cyclus de PE bij te stellen. Dit betreft niet zozeer de uitgangspunten, maar meer de nadere uitwerking van het systeem. In deze rapportage heeft de commissie u alvast een inkijk gegeven in gedachten over deze bijstelling. De commissie hoopt in november met een afgeronde evaluatie en definitieve voorstellen te komen.